

vetve ÉNy-i irányba bővült. Az Árpád-kori leletanyaga gyenge intenzitást mutatott.

Igási Ugar (M43-59. lelőhely; KÖH 52712): a 36+050–36+500 km-szelvény között húzódik a lelőhely, melynek területe É-i és ÉK-i irányba bővült. Az Árpád-kori leletanyag gyenge intenzitású volt, a nyomvonalba eső K-i és Ny-i oldalon azonban enyhén sűrűsödött.

Igási-ugar (M43-60. lelőhely; KÖH 78657): a 35+300–35+500 km-szelvény között egy új lelőhelyet találtunk, mely nem mutat kapcsolatot a korábbi hatástanulmányokban és helyszíni szemlék során leírt lelőhelyekkel. A terület K-i irányú kiterjedésének meghatározását az itt található mélyszántás nagyban nehezítette. A lelőhely Árpád-kori leletanyaga gyenge intenzitású volt.

Munkatársak: Balogh Csilla régész, Heipl Mónika, Kerekes Orsolya régésztechnikus.

BEDE ÁDÁM

200. Makó, Ipari Park, M43-29. lh.

(KÖH 55149)

(Csongrád megye) B, Sza, A

Makótól K-re, a Királyhegyesi út D-i oldalán felépülő élelmszergyár építése során a gyár területén kívül, de azzal összefüggésben több kisebb-nagyobb beruházásra került sor (rákosi csatorna nyomvonalának áthelyezése, közművezeték fektetése, bekötőút kialakítása). 2011 folyamán összesen hatszor végeztünk a területen feltárást, illetve leletmentést az Ipari park létesítése I. ütem 1. és 6. lelőhelyein.

A munkálatok a Makó–Hódmezővásárhely közötti vasútvonaltól K-re, a Királyhegyesi út D-i oldalán, a telekhatár és a műút közötti részen, egészen a Makót elkerülő útig tartott. A beruházással érintett terület középső részén egy partosabb, a vízjárta részekből kiemelkedő domb található, amelynek D-i részén az Ipari Park I. ütemének 6. sz. lelőhelye feküdt. K-i irányban a csatorna és a közművek nyomvonala, valamint a tervezett bekötőút érintette a Makót elkerülő műút nyomvonalán feltárt M43-29 lelőhelyet, ill. az Ipari Park I. ütem 1. lelőhelyét. E két eltérő megnevezés alatt futó lelőhely a földrajzi viszonyok (azonos dombhát), illetve a megfigyelt régészeti jelenségek (szarmata telep) alapján összetartozik; az M43-29 lelőhely név alatt dokumentáltuk.

A beruházásokkal érintett terület megelőző feltáráseit 2011. május 5–23., szeptember 29–30. és november 15–18. között végeztük el. A megkutatott közel 3000 m²-en összesen 47 objektumot és 68 statigrafiai egységet különítettünk el. A laposabb részekben, a magas talajvízszint következtében már a humusz eltávolítását követően a szelvény egész területét víz borította, ami nagymértékben megnehezítette, sőt több esetben megakadályozta az objektumok bontását, dokumentálását.

A lelőhelyen feltárt telepobjektumok az előkerült leletanyag alapján három korszakhoz tartoztak. A beruházásokkal érintett terület középső részén található dombhát Ny-i lankájának felső harmadán bronzkori és avar kori telepjelenségek csoportosultak. A közepes és nagy méretű gödrök mellett, azoktól K-re, a domb felső részén egy Ny–K-i tájolású, lekerekített sarkú, téglalap alaprajzú épület került elő. A ház ÉK-i sarkában kiala-

kított kemence tapasztása alatt egy bronzkori gödör maradványát dokumentáltunk. Az épület aljában a cölöphelyek mellett, egy kerek alaprajzú, viszonylag sekély mélységű gödörszerű lemélyedést, illetve részben a kemence előtt, a K-i oldalfal mentén egy omladékréteget is megfigyeltünk. A ház szerkezetét, kialakítását, illetve méretét tekintve teljesen megegyezett a szomszédos dombokon előkerült (Makó Ipari Park I. ütem 1., 2., 3., 5. lh.) kora Árpád-kori kerámiaanyaggal keltezett házakkal. Leletanyagában ugyanakkor teljesen különbözött azoktól, miután betöltéséből nagyobb mennyiségű kézzel formált kerámiatöredék, állatsont, valamint kevés salak került elő. Hasonló leletanyagot tartalmaztak a háztól Ny-ra fekvő, többségében méhkas kialakítású tárolóvermek is.

A nyomvonal K-i részére a kisebb-nagyobb méretű, kerek, vagy ovális alaprajzú, méhkas alakú gödrök jellemzőek, amelyek betöltéséből jól iszapolt, jellegzetes szarmata kerámiaanyag került elő. A lapos, jelenleg erősen talajvízes területről egy kút feltárását is sikerült dokumentálnunk, amely jól mutatja, hogy a császárkorban a mainál jóval szárazabb időszak volt. A gödrök mellett néhány árkot, valamint további szabálytalan alaprajzú kisebb-nagyobb jelenség részletét figyeltük meg. A szarmata jelenségek több esetben egymással szuperpozíciót alkottak, ami a területen egykori tartósabb megtelepedésre utal.

A régészeti korú jelenségek mellett, elsősorban a szelvény Ny-i végében néhány újkori/recens beásást is megfigyeltünk. A csatorna K-i végét, valamint a bekötőút É-i részét képező területet ugyanakkor teljesen feldúlt állapotban találtuk, egykori régészeti érintettségéről csak a felszínen gyűjtött néhány kerámiatöredék utalt.

VARGA SÁNDOR

201. Markaz, 1. lelőhely

(KÖH 77239)

(Heves megye) Ő

A Heves Megyei Múzeumi Szervezet, a Dobó István Vármúzeum 2010. augusztus 31. és 2011. április 30. között kutatási terv keretében terepbejárásokat végzett a Mátra D-i részén. Cél a 2004–2007 közötti időszakban azonosított régészeti lelőhelyek műszeres bemérése, további – elsősorban őskori – lelőhelyek feltérképezése a Mátrában, a tervésítésre alkalmas lelőhelyek felmérése.

A település Ny-i részén, a pliocén-negyvedidőszaki hegylábi felszínen, a földúton és a mezőgazdaságilag megmunkált felszínen, 10×10 m-en pattintott őskori köveket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Kerékgyártó Gyula, Kecskeméti Attila, Kecskeméti Daniella, Fodor László (Dobó István Vármúzeum).

Konzulens: Dr. Mester Zsolt egyetemi adjunktus (ELTE Régészettudományi Intézet).

GUTAY MÓNIKA

202. Mályi határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, U, B, Kö, Kk, Kú

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság 2011-ben elkészítette a „Hatvan (vez.)–Miskolc, Tiszai pu. (kiz.) vonalszakasz megvalósíthatósági tanulmányának és engedé-

lyezési terveinek elkészítéséhez” című beruházáshoz kapcsolódóan az örökségvédelmi hatástanulmány Mályira vonatkozó részfejezetét. A tervezett beruházás Mályira vonatkozó része a Kistokaj–Mályi közigazgatási határtól a Mályi–Nyékládháza közigazgatási határig tartó vasút nyomvonalszakaszát érinti, melynek hossza 3 060 m. A terepbejárásokat 2011. november 11-én végeztük.

Gerenda (KÖH 43828): A Rákóczi Tsz-től kb. 150 m-re K felé és 200 m-re É-ra elhelyezkedő lelőhelyet a learatott kauricás területén azonosítottuk. A már korábban is azonosított, neolitikus és középkori települések területét a tervezett nyomvonal K-i oldala érinti.

Lapos I–III. (KÖH 39659, 53331, 53332): A lelőhely a Mályi-tótól 270 m-re D-i irányban, a vasút nyomvonalának Ny-i oldalán található. A mintegy 290 m hosszán, É–D-i irányban azonosított lelőhelyen középső neolitikus, késő bronzkori és 14. századi lelőhelyekre utaló kerámiatöredékeket találtunk a sarjadó vetésben.

Vasúti átjáró (KÖH 90739): Mályi É-i határában, a vasúti átjárótól É-ra egy 25 m hosszú nyomvonalszakaszon őskori és kora újkori leletanyagot gyűjtöttünk. A tervezett beruházás nyomvonalának K-i oldala érinti a lelőhelyet.

Munkatársak: Hajdú Melinda, Kövári Ivett, Nagy S. József, Tóth Krisztián.

MISKOLCZI MELINDA

203. Mályi, Üdülőtelep (KÖH 39047) (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság munkatársai 2011. november 28.–december 2. és december 8–9. között régészeti megfigyelés keretében feltárást végeztek a Mályi–Nyékládháza szennyvíz-nyomóvezeték meghosszabbításának földmunkáihoz kapcsolódóan. A nyomvonal D-i végén, 289 m hosszán, 1,5 m szélesen a humuszban több helyen újkori kerámiasűrűsödést tapasztaltunk.

Összesen 5 stratigráfiai egységet osztottunk ki. Beásás egyértelmű nyoma sehol sem jelentkezett. Egy helyen 1,5 m hosszán a nyomvonal szélességben paticskoncentrációt figyeltünk meg, melynek felszedése után cölöplyukrendszer nem rajzolódott ki. Kis méretű, összetört paticsdarabokról van szó, melyek vélhetően másodlagos helyzetűek. A többi jelenség a humuszban vagy a sárga altalaj és a humusz közötti kevert rétegben jelentkezett. Ezek kultúrréteggént, járósintként értelmezhetőek, de megítélésük nem egyértelmű, amit tovább bonyolít, hogy a lelőhelyet a Ny-i oldalán fekvő út alapozási munkái során is bolygatták. Egy esetben feltételezhető beásás nyoma. A leletanyag feldolgozása, a jelenségek végső értelmezése még hátra van, de az előzetes megfigyelések alapján az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrája (AVK2 vagy AVK3) által létrehozott település részletét sikerült feltárunk.

Munkatársak: Nagy S. József rajzoló, Páll Gergely, Tóth Krisztián régésztechnikusok.

HAJDÚ MELINDA

204. Mánd, Rákóczi utca (KÖH 78779) (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Kk, Ú

2011. szeptember 22-én helyszíni szemlét végeztünk szennyvízvezeték építéséhez kapcsolódó földmunkáknál. A Rákóczi utcán a már visszatemetett árok felszínéről késő középkori és újkori fazekak, korsók töredékeit gyűjtöttük össze. Az utca a Fő utcából É-ra nyílik. Behatóbb szemlézésre a beépítettség és kerítéssel határolt házikertek miatt nem volt lehetőségünk, de megállapítható, hogy a lelőhely a Csomota-csatorna Ny-i magaspártján húzódik. Nagyságát csak megbecsülni tudjuk, de Ny felé a Fő utcai víztelepig, D felé a Szekeresi útig mindenestre nem terjed ki, mert az ott zajló munkák régészeti jelenségeket nem bolygattak meg.

Munkatárs: Tompa György.

PINTYE GÁBOR

205. Máza, Koromszó (KÖH 23172) (Baranya megye) Á, Kk

A lelőhelyen 2011 októberében folytattuk a korábbi években⁵³ megkezdett területen a tervásatást. A munka során befejeztük a 2010-ben kitűzött szelvények nagy részének feltárását, dokumentálását és további 2 szelvényt nyitottunk a 2010-es szelvénytől D-re.

A kolostorudvar D-i részén idén 13 sírt dokumentáltunk és még kettő jelentkezését rögzítettük. A síroknál sem vasszegek, sem elszíneződés nem jelezte koporsó nyomát. A Ny–K tájolású, nyújtott temetkezések melléklet nélküliek voltak. A karokat a mellén összetéve, vagy a has-medence környékén vagy a test mellett nyújtva helyezték el. Ez utóbbi esetben a kézfejek a medencelapátok alatt kerültek elő, ami arra utal, hogy lepedőbe tekerve temették el az elhunytakat. Talán ezek a kolostorhoz köthető legkorábbi (Árpád-kori) sírok. A síroktól K-re – még az udvar területén – téglával burkolt járósínt maradványait találtuk meg. Valószínűleg ennek darabjai vannak a sírok között és a kisebb-nagyobb omladékkal töltött gödrökben. A téglapadló alatt ívesen futó, szintén téglából készített csatorna részlete került elő, ami az udvaron összegyűlt vizet vezethette az épületen kívülre.

A feltárási terület DNy-i részén, a kolostorudvart Ny-ról és D-ről szegélyező fronton újabb helyiségek kerültek napvilágra, így a két szárnyon már 3-3 helyiség ismert. Ezek pontos funkciója még nem került meghatározásra, területükön több építési omladékkal teli gödör, néhány cölöplyuk és egy kemence maradványa volt. Tőlük D-re egy kb. 1,5 m széles helyiség vagy folyosó kezdeti részét rögzítettük, mellette hamus betöltésű szemétdödör került elő. A leletanyagban a 12–14. századi házi kerámia mellett vaskések, vasalatok és állatcsont volt.

Konzulens: Buzás Gergely. Munkatárs: Patton Gábor. A feltárást önkéntes munkájával, szakmai tanácsaival segítette: Komiáti Józsefné, Kováts István, Szalai Gábor.

BORUZS KATALIN

⁵³ RKM 2009, 280.; RKM 2010, 284–285.